

**Ziņojums Starptautiskajai Darba organizācijai par Valsts
darba inspekcijas 2011.gada darbības rezultātiem**

RĪGA

Ievads

1993.gada 4.maijā Latvijā tika atjaunots 1939.gada likums „Par Valsts darba inspekciju”, kas kļuva par tiesisko pamatu Valsts darba inspekcijas (Darba inspekcija) darbības atjaunošanai un vienotas valsts kontroles un uzraudzības sistēmas izveidošanai darba tiesisko attiecību un darba aizsardzības jomā. 2001.gada 13.decembrī tika pieņemts un 2002.gada 1.janvārī stājās spēkā Valsts darba inspekcijas likums, kas noteica Darba inspekcijas juridisko statusu, funkciju un uzdevumus līdz 2008.gada 10.jūlijam, kad spēkā stājās 2008.gada 19.jūnijā pieņemtais Valsts darba inspekcijas likums, kas pašlaik nosaka Darba inspekcijas tiesisko statusu, funkciju, uzdevumus un darbības kārtību.

Darba inspekcija ir labklājības ministra pārraudzībā esoša tiešās valsts pārvaldes iestāde. Darba inspekcijas uzraudzībai un kontrolei ir pakļauti darba devēji, komersanti, to pilnvarotas personas un uzņēmumi, būvobjekti, tajā skaitā privātpersonai piederošie būvobjekti būvdarbu laikā, kā arī darba vietas un darba aprīkojums.

Darba inspekcijas darbības galvenais mērķis ir attīstīt tiesiski sakārtotu, drošu un veselībai nekaitīgu darba vidi uzņēmumos, samazināt neregistrēto nodarbinātību, darba tiesību un darba aizsardzības normatīvo aktu pārkāpumus un nelaimes gadījumu skaitu darbā.

Darba inspekcijas galvenā funkcija ir nodrošināt efektīvu valsts politikas īstenošanu, uzraudzību un kontroli darba tiesisko attiecību un darba aizsardzības jomā.

Darba inspekcijas darbības galvenie virzieni ir darba tiesisko attiecību un darba aizsardzības jomas uzraudzības un kontroles pilnveidošana, kā arī Darba inspekcijas sniegto pakalpojumu pieejamības un kvalitātes pilnveidošana un iekļaušana publiskās pārvaldes elektroniskās informācijas aprītē. Darba inspekcijas darbības virzieni ir noteikti, pamatojoties uz galvenajiem nacionālajā līmenī izstrādātajiem un apstiprinātajiem politikas plānošanas dokumentiem darba tiesību un darba aizsardzības jomā – “Pasākumu plāns neregistrētās nodarbinātības mazināšanai 2010.-2013.gadam” un „Darba aizsardzības jomas attīstības pamatnostādnes 2008. – 2013.gadam” (Pamatnostādnes).

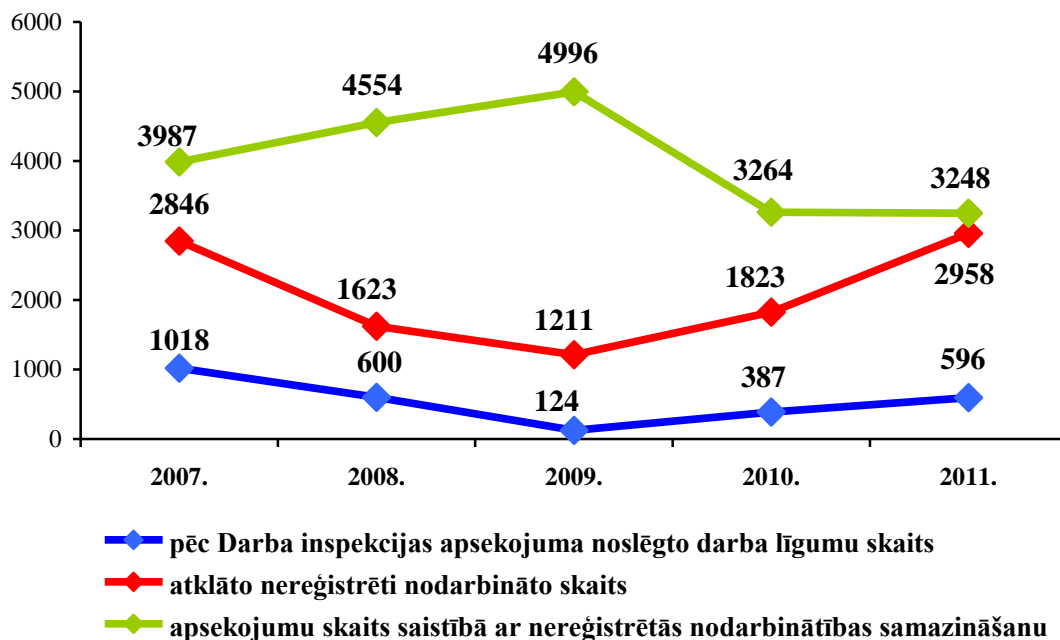
Darba inspekcijas darbības plānošanas pamatā ir prioritāšu princips. Prioritātes tiek noteiktas, ņemot vērā aktuālās situācijas analīzi darba tiesību un darba aizsardzības jomā Latvijā un Pasākumu plānā neregistrētās nodarbinātības mazināšanai 2010.-2013.gadam un Pamatnostādnēs 2008. – 2013.gadam noteiktos mērķus. **Darba inspekcijas prioritārie darbības virzieni 2011.gadā bija neregistrētās nodarbinātības samazināšanas politikas īstenošana un letālo nelaimes gadījumu darbā un to nelaimes gadījumu darbā, kuru rezultātā cietušajam radušies smagi veselības traucējumi, skaita samazināšana.** Prioritāro darbības virzienu ietvaros tika realizētas šādas aktivitātes:

1. veikti apsekojumi uzņēmumos, kuru saimnieciskajā darbībā ir paaugstināts neregistrētās nodarbinātības risks ar nolūku atklāt neregistrēto nodarbinātību;
2. organizētas Darba inspekcijas tematiskās pārbaudes (inspicēšanas kampaņas);
  - 2.1. kokapstrādes nozarē;
  - 2.2. zvejniecības, zivju pārstrādes un konservēšanas nozarē;
  - 2.3. konditorejas un miltu izstrādājumu ražošanas nozarē;
  - 2.4. būvniecības nozarē;
  - 2.5. par Ministru kabineta noteikumiem "Apmācības kārtība darba aizsardzības jautājumos " prasību ievērošanu uzņēmumos;
  - 2.6. lauksaimniecības nozarē;
  - 2.7. poligrāfijas un tekstilizstrādājumu ražošanas nozarē;
3. organizēta Eiropas informatīvā kampaņa ”Drošības uzturēšana darba vietā”.

1. Darba inspekcijas 2011.gada prioritāšu īstenošana

1.1. Darba inspekcija, īstenojot **neregistrētās nodarbinātības samazināšanas politiku**, saskaņā ar Darba inspekcijas darba plānu 2011.gadā tika plānots veikt 3 000 apsekojumus uzņēmumos, kuru saimnieciskajā darbībā ir paaugstināts neregistrētās nodarbinātības risks.

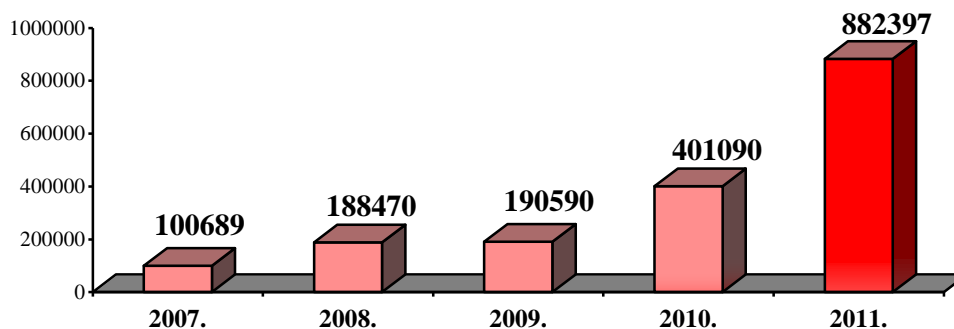
Darba inspekcija 2011.gadā veica 3 248 apsekojumus saistībā ar neregistrētās nodarbinātības samazināšanu, kuru laikā tika konstatētas 2 958 neregistrēti nodarbinātas personas, kas ir par 62,3% vairāk kā 2010.gadā. Ar 596 personām darba devējs noslēdza rakstveida darba līgumu un reģistrēja Valsts ieņēmumu dienestā (VID) kā darba ņēmējus (2010.gadā – ar 387 personām) (skat. 1.attēlu).

1.attēls: Uzņēmumu apsekojumu skaita, atklāto neregistrēti nodarbināto personu un pēc apsekojuma noslēgto darba līgumu skaita dinamika (2007. – 2011.)

Darba inspekcijai par neregistrētu nodarbināšanu vai citiem darba tiesību vai darba aizsardzības normatīvo aktu prasību pārkāpumiem var ziņot elektroniski (nelegals@vdi.gov.lv un www.vdi.gov.lv), atstājot anonīmu ziņojumu speciālā tiešsaistes formā, vai zvanot pa anonīmo uzticības tālruni. 2011.gadā ir gandrīz četrkārtšajies elektronisko ziņojumu skaits (2011.gadā 458 ziņojumi, 2010.gadā -123).

Par nodarbināšanu bez rakstveidā noslēgta darba līguma saskaņā ar Latvijas Administratīvo pārkāpumu kodeksa normām Darba inspekcijas amatpersonas 2011.gadā kopumā piemēroja 885 naudas sodus 882 397 LVL apmērā, t.sk. 178 500 LVL par atkārtotu neregistrētu nodarbināšanu gada laikā. Piemēroto administratīvo sodu summa 2011.gadā ir par 120% lielāka kā 2010.gadā (skat. 2.attēlu).

2.attēls: Par neregistrētu nodarbināšanu piemēroto naudas sodu summas (LVL) dinamika (2007. - 2011.)

1.2. Visas Darba inspekcijas aktivitātes darba aizsardzības jomā tiešā vai netiešā veidā ir vērstas uz to, lai samazinātu letālo nelaiemes gadījumu un to nelaiemes gadījumu darbā, kuru rezultātā cietušajam radušies smagi veselības traucējumi, skaitu. Viena no nozīmīgākajām aktivitātēm ir tematisko pārbaužu organizēšana. 2011.gadā Darba inspekcija organizēja sešas tematiskās pārbaudes darba aizsardzības jomā. Trīs tematiskās pārbaudes tika rīkotas kokapstrādes, būvniecības, un lauksaimniecības nozares uzņēmumos, kur bija augsts letālo un smago nelaiemes gadījumu skaits.

Ņemot vērā gan pētījumā „Darba apstākļi un riski Latvijā 2009. - 2010.” secināto, ka darba apstākļi ir sliktāki to nozaru uzņēmumos, kuros Darba inspekcija tematiskās pārbaudes nav rīkojusi, gan nozaru bīstamību, 2011.gadā tika organizēta tematiskā pārbaude zvejniecības, zivju pārstrādes un konservēšanas uzņēmumos un/vai konditorijas un miltu izstrādājumu ražošanas uzņēmumos (pēc katras reģionālās Valsts darba inspekcijas (RVDI) izvēles), kā arī tekstila un poligrāfijas ražošanas uzņēmumos.

Darbā notikušo nelaiemes gadījumu statistikas analīze vairāku gadu garumā liecina, ka visvairāk nelaiemes gadījumos darba vietās cieš nodarbinātie ar darba stāžu līdz 1 gadam, tādēļ 2011. gadā tika organizēta tematiskā pārbaude par nodarbināto instruēšanas un apmācības norisi darba aizsardzībā.

2. Likumi un lēmumi, kas attiecas uz Darba inspekcijas darbību

2.1. Likumi, kas reglamentē Darba inspekcijas darbību un kas stājušies spēkā 2011.gadā:
Jauni likumi nav stājušies spēkā 2011.gadā.

2.2. Likumi, nolikumi, noteikumi, kuru izpildes uzraudzību veic Darba inspekcija un kuri stājušies spēkā 2011.gadā:

- Grozījumi Darba likumā (stājās spēkā 2011.gada 20.jūlijā), lai pārņemtu Eiropas Parlamenta un Padomes 2009.gada 18.jūnija direktīvas 2009/52/EK prasības, ar ko nosaka minimālos standartus sankcijām un pasākumiem pret darba devējiem, kas nodarbina trešo valstu valstspiederīgos, kuri dalībvalstīs uzturas nelikumīgi, un Eiropas Parlamenta un Padomes 2008.gada 19.novembra direktīvas 2008/104/EK par pagaidu darba aģentūrām prasības.
- Grozījumi Ministru kabineta 2007.gada 15.maija noteikumos Nr.325 "Darba aizsardzības prasības saskarē ar ķīmiskajām vielām darba vietās" (stājās spēkā 2011. gada 4.februārī) – pagarināts maksimālais laikposms līdz nākamajam periodiskajam mērījumam, darba devējam dokumentāciju par riska novērtēšanas rezultātiem jāuzglabā ne mazāk kā trīs gadus, vairākām ķīmiskajām vielām tika mainītas 8st. un/vai īslaicīgās (15min.) aroda ekspozīcijas robežvērtības; papildinājumi - veselības pārbaužu datus darba devējs glabā 40 gadus pēc pēdējās zināmās nodarbinātā saskares ar ķīmiskajām vielām.

3. Darba inspekcijas personāls

3.1. 2011.gadā Darba inspekcijā bija 158 amata vietas (111 inspektoru amata vietas), kas ir par 3% mazāk, salīdzinot ar 2010.gada 1.janvāri.

3.2. Inspektoru skaits kopā – 2011.gadā – 111, no tiem:

- galvenie inspektori – 10;
- vecākie inspektori – 62;
- inspektori – 39.

3.3. Inspektoru sievietu skaits kopā – 2011.gadā – 69 (62% no kopēja inspektoru skaita), no tām:

- galvenās inspektores – 6 (60% no kopēja galveno inspektoru skaita);
- vecākās inspektores – 39 (63% no kopēja vecāko inspektoru skaitu);
- inspektores – 24 (62% no kopēja inspektoru skaita).

3.4. Ziņas par Darba inspekcijas struktūrvienību ģeogrāfisko izvietojumu (skat. 3. attēlu)

Atskaites periodā turpinājās Darba inspekcijas struktūras izmaiņas un pilnveidošana. Darba inspekcijas struktūru veido Darba inspekcijas pārvalde un piecas reģionālās Valsts darba inspekcijas. 2011. gadā tika veikta reorganizācija Vidzemes RVDI – Cēsu uzraudzības sektora vietā tika atjaunots Gulbenes uzraudzības sektors.

Valsts teritorijā darbojās **5 RVDI: Kurzemes RVDI – 16 inspektori reģionā** (reģiona centrs – Liepājā, sektors – Ventspilī, konsultācijas punkti - Saldū, Kuldīgā un Talsos); **Latgales RVDI – 15 inspektori** (reģiona centrs – Daugavpilī, sektors – Rēzeknē, konsultācijas punkti – Jēkabpilī, Preiļos, Krāslavā un Balvos); **Rīgas RVDI – 50 inspektori** (reģiona centrs – Rīgā, 3 sektori – Nelegālās nodarbinātības samazināšanas sektors, Centra sektors un Pārdaugavas sektors); **Vidzemes RVDI – 13 inspektori** (reģiona centrs – Valmierā, sektors – Gulbenē, konsultācijas punkti Cēsīs un Alūksnē); **Zemgales RVDI – 17 inspektori** (reģiona centrs – Jelgavā, sektors – Ogrē, konsultācijas punkti – Tukumā, Dobelē, Bauskā un Aizkrauklē).

3.attēls: Darba inspekcijas struktūrvienību ģeogrāfiskais izvietojums

4. Dati par Darba inspekcijas kontrolē esošajiem uzņēmumiem un šajos uzņēmumos strādājošo skaits

Darba inspekcijas uzraudzībā esošo uzņēmumu skaits – **96 240** (Centrālās statistikas pārvaldes 2010. gada dati).

Nodarbināto skaits Darba inspekcijas uzraudzībā esošajos uzņēmumos – **763 900**, no tiem:
- sievietes – 404 800.

5. Statistikas dati par apsekojumiem

Darba inspekcijas 2011.gadā apsekoto uzņēmumu skaits – **7 997**, no tiem vairāk kā vienu reizi gadā – **1 307**;

Darba inspekcija 2011.gadā veikusi uzņēmumos **10 378** apsekojumus.

6. Statistikas dati par atklātajiem pārkāpumiem un piemērotajām sankcijām

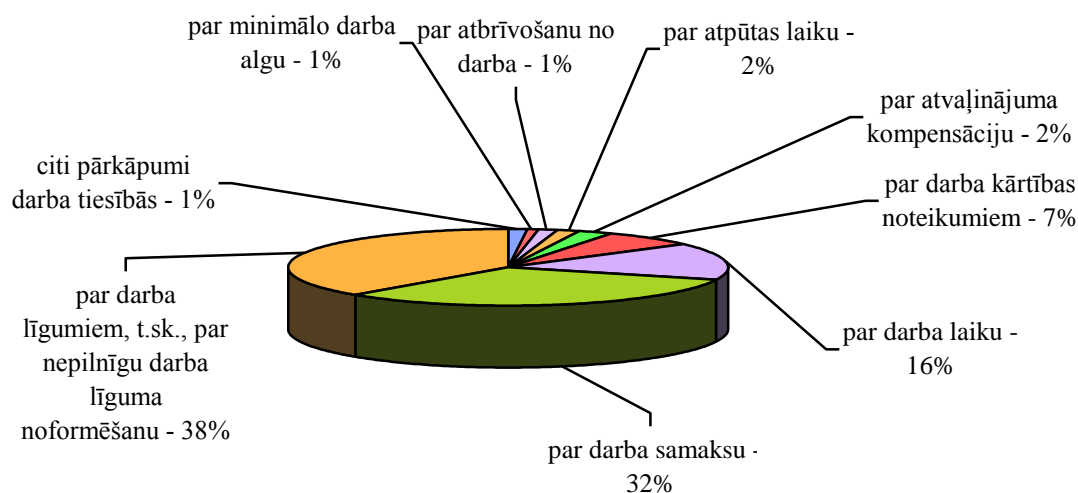
6.1. 2011.gadā Darba inspekcijas inspektori darba devējiem par darba tiesisko attiecību un darba aizsardzības normatīvo aktu prasību pārkāpumiem izsniedza **4 350 rīkojumus** (2010.gadā – 5355), kuros kopā konstatēti **21 603 pārkāpumi** (2010.gadā - 25 455), no tiem darba tiesisko

attiecību jomā – 4 111 (2010.gadā – 5 144), darba aizsardzības jomā – 17 492 (2010.gadā – 20311). Izsniegto rīkojumu un konstatēto pārkāpumu skaits ir samazinājies, jo ir samazinājies apsekojumu skaits kopumā, sākot no 2007.gada.

Izsniegto rīkojumu un tajos konstatēto pārkāpumu samazinājums ir saistīts ar Darba inspekcijas rīcības politikas, konstatējot pārkāpumus, maiņu. No 2008.gada beigām līdz pat 2010.gadam Darba inspekcijas amatpersonas, konstatējot pārkāpumus, ņēma vērā straujo ekonomiskās aktivitātes lejupslīdi Latvijā un uzņēmumu objektīvi pasliktinājušos finansiālo situāciju, un, lai panāktu darba tiesisko attiecību un darba aizsardzības sistēmas sakārtošanu uzņēmumā, uzreiz nepiemēroja administratīvo naudas sodu, bet izdeva rīkojumu vai brīdinājumu. Diemžēl minētā prakse nav radījusi cerēto pozitīvo rezultātu – darba devēji necentās godprātīgi sakārtot darba vidi uzņēmumos, atbildīguma un izpratnes līmenis darba aizsardzības un darba tiesisko attiecību jomā nepaaugstinājās. Tāpēc 2011.gadā Darba inspekcijas amatpersonas, konstatējot būtiskus pārkāpumus, piemēroja administratīvos sodus.

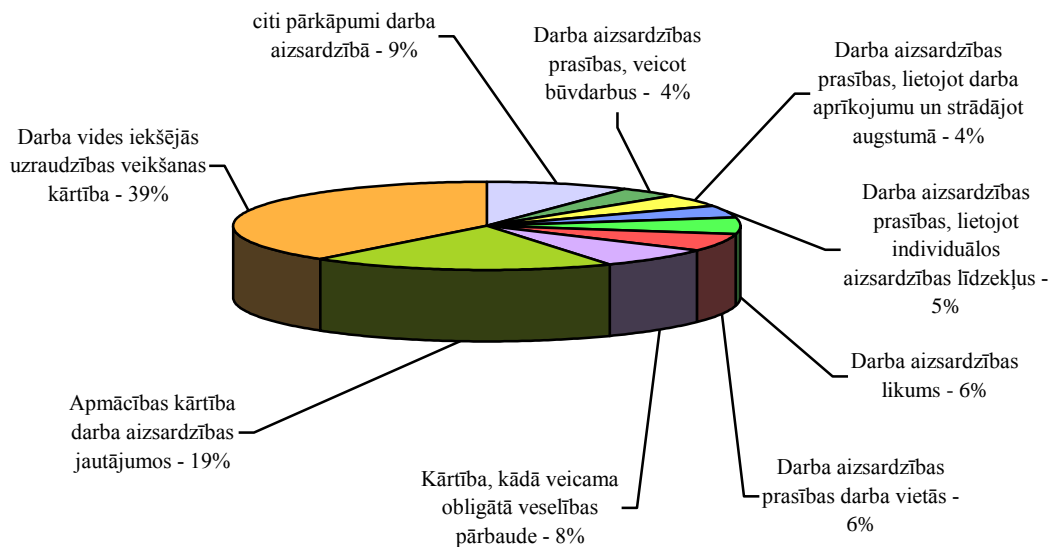
6.2. Darba inspekcijas konstatētie pārkāpumi **darba tiesisko attiecību jomā veido 19%** no visiem atskaites periodā konstatētajiem pārkāpumiem. Savukārt, konstatēto pārkāpumu skaits darba tiesību jomā, salīdzinot ar 2010.gadu, ir samazinājies par 20%.

2011.gadā, tāpat kā 2010.gadā, darba devēji visbiežāk neievērojuši Darba likuma normas, kas attiecas uz darba līgumiem, t.i., nepilnīga darba līguma noformēšana un nodarbināšana bez darba līguma, kā arī prasības saistībā ar darba samaksu (skat. *4.attēlu*). Konstatētie pārkāpumi, galvenokārt, saistīti ar to, ka noslēgtajos darba līgumos nav iekļauta visa informācija, kas noteikta Darba likuma 40.pantā, piemēram, neprecīzi tiek norādīta darba samaksa un darba laiks u.c. Būtisku pārkāpumu daļu veido darba samaksas un atvaļinājuma kompensācijas neizmaksāšana vai izmaksāšana tikai daļēji; darba algas izmaksa, kas neatbilst darba līgumā noteiktajam; netiek uzskaitīts virsstundu un nakts darbs un netiek par to veiktas piemaksas; neprecīza darba laika uzskaitē un organizācija (īpaši gadījumos, ja ir noteikts summētais darba laiks); netiek nodrošināts darbs visu darba līgumā noteikto darba laiku, arī nesamaksājot par dīkstāvi u.c.

4.attēls: 2011.gadā izsniegtajos rīkojumos konstatēto pārkāpumu darba tiesisko attiecību jomā sadalījums

Konstatēto pārkāpumu skaits darba aizsardzības jomā 2011.gadā (17 492 pārkāpumi), salīdzinot ar 2010.gadu (20 311 pārkāpumi), ir samazinājies par 13,9%. Darba aizsardzības jomā 2011.gadā, tāpat kā 2010.gadā, normatīvie akti, kuru prasības visbiežāk tika pārkāptas, nav mainījušies (skat. *5.attēlu*).

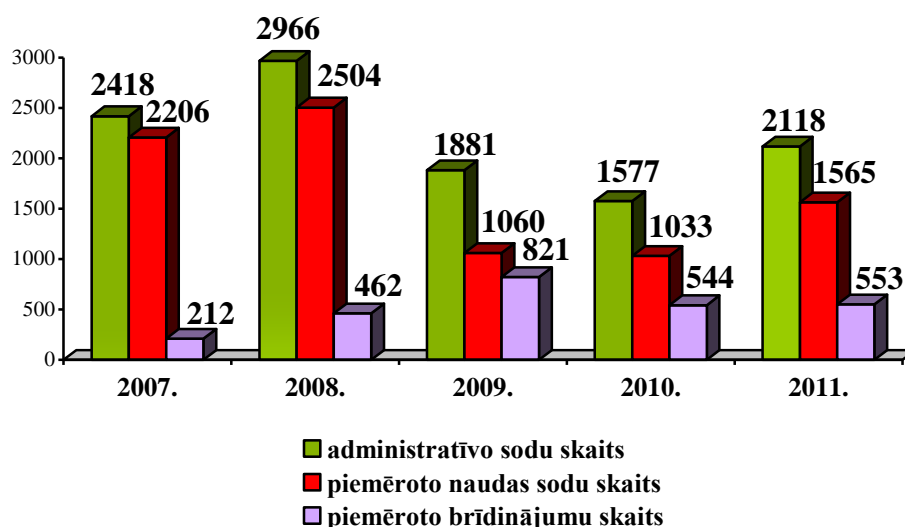
5.attēls: 2011.gadā izsniegtajos rīkojumos darba aizsardzības jomā konstatēto pārkāpumu sadalījums

6.3. Piemērotās sankcijas un to veids

2010.gadā par darba tiesisko attiecību un darba aizsardzības normatīvo aktu pārkāpumiem tika piemēroti **2 118 administratīvie sodi**:

- **553 brīdinājumi**;
- **1 565 naudas sodi** - kopsummā par **LVL 1 077 077**, no tiem:
  - **1 328** - par darba tiesisko attiecību normatīvo aktu pārkāpumiem – LVL 1 004 817;
  - **237** - par darba aizsardzības normatīvo aktu pārkāpumiem – LVL 72 260.

Ievērojot samērības principu starp administratīvo nodarījumu, tā sekām un piemērotā soda lielumu, Darba inspekcijas amatpersonas 2011.gadā par darba tiesisko attiecību un darba aizsardzības normatīvo aktu pārkāpumiem darba devējiem piemēroja 2118 administratīvos sodus, kas ir par 34,3% vairāk kā 2010.gadā. Atskaites periodā ir būtiski samazinājies piemēroto administratīvo sodu - brīdinājumu īpatsvars, kas saistāms ar sodu piemērošanas politikas maiņu. 2011.gadā brīdinājumi veido 26,1% no visiem piemērotajiem administratīvajiem sodiem, bet 2010.gadā - 34,5% (skat. 6.attēlu).

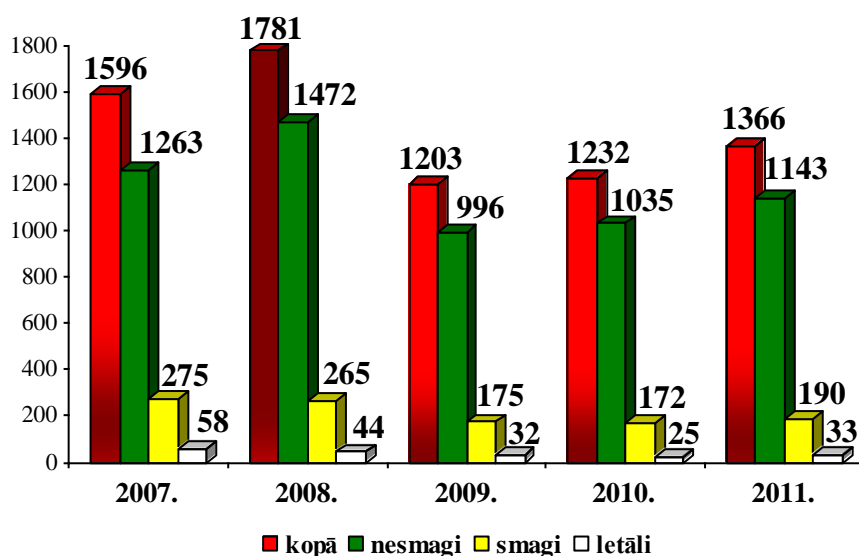

6.attēls: Piemēroto administratīvo sodu struktūras un skaita dinamika (2007. – 2011.)

Atskaites periodā no kopējā uzlikto administratīvo sodu skaita 81,5% ir piemēroti par pārkāpumiem darba tiesību jomā. Salīdzinot ar 2010.gadu, sodu skaits darba tiesību jomā pieaudzis par 28,3%. 2011.gadā par pārkāpumiem darba aizsardzības jomā piemēroti 18,5% no visiem atskaites periodā piemērotajiem administratīvajiem sodiem. Salīdzinot ar 2010.gadu, sodu skaits darba aizsardzības jomā pieaudzis par 69,3%.

7. Statistikas dati par nelaiemes gadījumiem darbā

Pēc Darba inspekcijas rīcībā esošās informācijas 2011.gadā valstī nelaiemes gadījumos darbā cieta 1366 nodarbinātie, no tiem 33 gāja bojā un 190 guva smagas traumas. Salīdzinot ar 2010.gadu, 2011.gadā kopējais nelaiemes gadījumos darbā cietušo skaits ir palielinājies par 10,9%, smagi cietušo skaits – par 10,5% un bojā gājušo skaits – par 32% (skat. 7.attēlu).

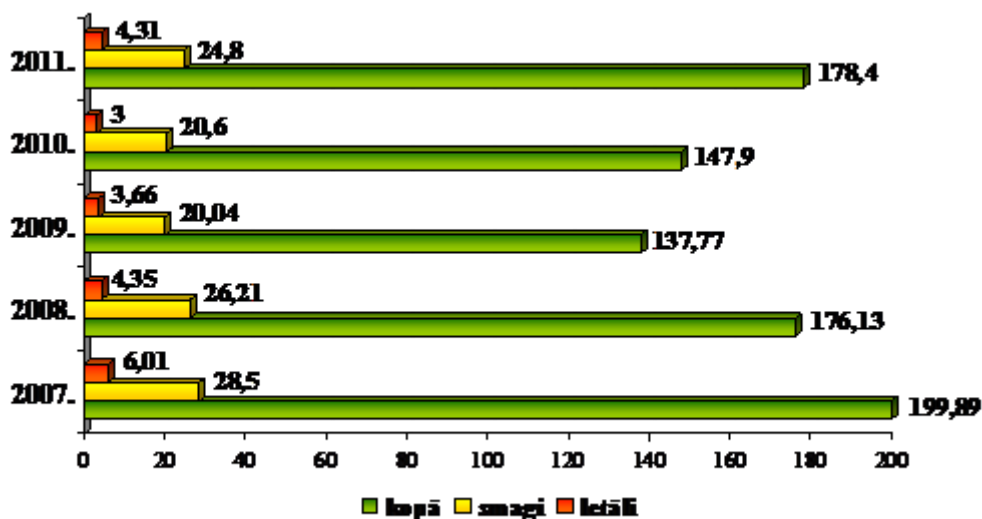

7.attēls: Nelaiemes gadījumu darbā skaita dinamika (2007. – 2011.)

Ekonomiskās lejupslīdes apstākļos viens no veidiem, kā uzņēmumi centās maksimāli ietaupīt, bija izdevumu, kas paredzēti darba aizsardzības sistēmas funkcionēšanai, samazināšana. Līdz ar ekonomiskās aktivitātes atjaunošanos visās tautsaimniecības nozarēs pieaug arī nelaiemes gadījumu darbā risks, jo darba aizsardzības sistēmas atjaunošana nav uzņēmumu prioritāte. Nesakārtotā un bīstamā darba vide nereti vienlaikus ir saistīta arī ar neregistrētās nodarbinātības pieaugumu. Uzņēmumos, kuros ir neregistrēta nodarbinātība, visbiežāk netiek ievērotas arī normatīvo aktu prasības attiecībā uz darba aizsardzību. Nelaiemes gadījumi darbā ir viens no redzamākajiem nesakārtotas darba vides rādītājiem. 2011.gada nelaiemes gadījumu statistika liecina, ka nozarēs, kurās visvairāk notikuši nelaiemes gadījumi darbā, tiek atklāti arī visvairāk neregistrēti nodarbināto – būvniecībā, apstrādes rūpniecībā, transporta un uzglabāšanas nozarē, vairumtirdzniecībā un mazumtirdzniecībā.

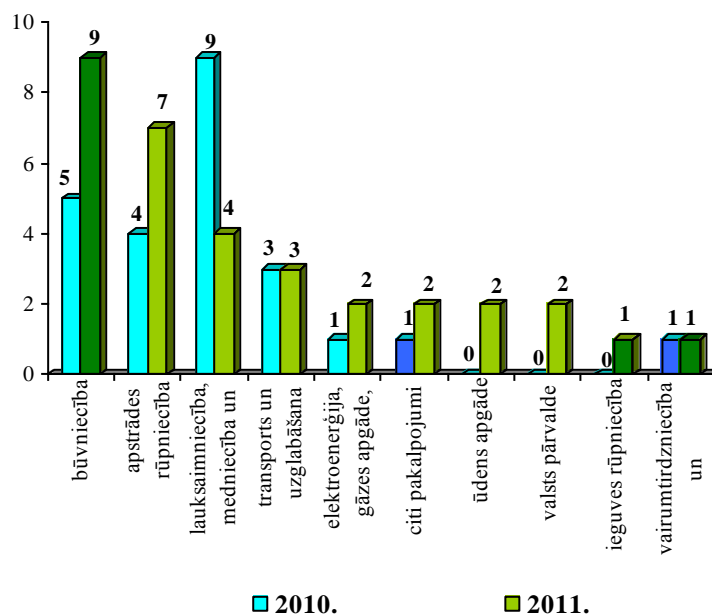
Jāatzīmē, ka arī uz 100 000 nodarbinātajiem būtiski ir pieaudzis gan kopējais cietušo, gan smagi cietušo, gan bojā gājušo skaits (skat. 8.attēlu). Viens no iemesliem minētajam pieaugumam ir nodarbināto skaita samazināšanās Latvijā 2011.gadā, kā arī ekonomikas atjaunošanās. Salīdzinot ar 2010.gadu, nodarbināto skaits 2011.gadā pēc Centrālās statistikas pārvaldes datiem ir samazinājies par 8%.

8.attēls: Darbā notikušo nelaimes gadījumu skaits uz 100 000 nodarbinātajiem (2007. – 2011.)

2011.gadā letāli nelaimes gadījumi darbā visvairāk notikuši būvniecībā. Salīdzinot ar 2010.gadu, letālo nelaimes gadījumu skaits būvniecībā pieaudzis par 80% (skat. 9.attēlu). Visbiežāk būvniecībā nodarbinātie gāja bojā, veicot demontāžas darbus, ēkas renovācijas darbus, kā arī, veicot darbus tranšejās, saistībā ar ūdensvadu un kanalizācijas trases izbūvi. Lielākoties, bojā gājušo darba stāžs bija līdz 1 gadam (56%), jo, beidzoties ekonomiskajai krīzei, atsākās uzņēmējdarbība un tika pieņemti darbā jauni darbinieki, kas daudzos gadījumos ir maz kvalificēti. Letālo nelaimes gadījumu galvenie cēloņi bijuši saistīti ar darba aizsardzības instrukciju neievērošanu, nepietiekošu apmācību un kontroli par darba aizsardzības prasību ievērošanu, nodarbinātā atrašanos bīstamajā zonā, kā arī kolektīvo aizsardzības līdzekļu nepielietošanu tranšeju nostiprināšanai (piemēram, sānu sienu nostiprināšana).

9.attēls: Nelaimes gadījumos darbā bojā gājušo skaita sadalījums pa nozarēm (2010. - 2011.)

Lauksaimniecības, medniecības un mežsaimniecības nozarē notikušo letālo nelaimes gadījumu darbā skaits, salīdzinot ar 2010.gadu, ir samazinājies par 56%.

Analizējot notikušo nelaimes gadījumu darbā skaitu pa nozarēm (skat. *1.tabulu*), jāsecina, ka 2011.gadā visvairāk nelaimes gadījumi notikuši apstrādes rūpniecībā (27%). Savukārt, no apstrādes rūpniecības nozarē notikušajiem negadījumiem vislielākais skaits ir bijis tieši kokapstrādē – 27%.

Otrs lielākais nelaimes gadījumu skaits reģistrēts transporta un uzglabāšanas nozarē (14%), tomēr, salīdzinot ar 2010.gadu, šajā nozarē notikušo nelaimes gadījumu skaits ir samazinājies par 10%.

Vairumtirdzniecības un mazumtirdzniecības nozarē, kā arī būvniecībā katrā reģistrēti 10% no 2011.gadā notikušajiem nelaimes gadījumiem darbā.

1.tabula

**Nelaiemes gadījumos darbā cietušo sadalījums pēc ekonomiskās darbības veidiem
(NACE klasifikators)**

	Nozares	Kopā		Tajā skaitā			
				Smagi		Letāli	
		2010	2011	2010	2011	2010	2011
A	LAUKSAIMNIECĪBA, MEDNIECĪBA UN MEŽSAIMNIECĪBA	61	59	12	12	9	4
B	IEGUVES RŪPniecība UN KARJERU IZSTRĀDE	7	8	1	2	0	1
C	APSTRĀDES RŪPniecība	299	375	49	62	4	7
D	ELEKTROENERĢIJA, GĀZES APGĀDE, SILTUMAPGĀDE UN GAISA KONDICIONĒŠANA	33	29	5	3	1	2
E	ŪDENS APGĀDE; NOTEKŪDEŅU, ATKRITUMU APSAIMNIEKOŠANA UN SANĀCIJA	13	20	3	5	0	2
F	BŪVniecība	102	134	27	29	5	9
G	VAIRUMTIRDZniecība UN MAZUMTIRDZniecība; AUTOMOBILU UN MOTOCIKLU REMONTS	116	142	9	16	1	1
H	TRANSPORTS UN UZGLABĀŠANA	214	193	31	25	3	3
I	IZMITINĀŠANA UN ĒDINĀŠANAS PAKALPOJUMI	25	34	1	0	0	0
J	INFORMĀCIJAS UN KOMUNIKĀCIJAS PAKALPOJUMI	5	11	0	1	0	0
K	FINANŠU UN APDROŠINĀŠANAS DARBĪBA	4	7	1	1	0	0
L	OPERĀCIJAS AR NEKUSTAMO ĪPAŠUMU	19	17	3	1	0	0
M	PROFESIONĀLIE, ZINĀTNISKIE UN TEHNISKIE PAKALPOJUMI	2	4	0	0	0	0
N	ADMINISTRATĪVO UN APKALPOJOŠO DIENESTU DARBĪBA	39	36	2	3	0	0
O	VALSTS PĀRVALDE UN AIZSARDZĪBA; OBLIGĀTĀ SOCIĀLĀ APDROŠINĀŠANA	118	110	13	10	0	2
P	IZGLĪTĪBA	46	52	6	5	1	0
Q	VESELĪBA UN SOCIĀLĀ APRŪPE	91	101	6	7	0	0
R	MĀKSLA, IZKLAIDE UN ATPŪTA	13	11	1	4	0	0
S	CITI PAKALPOJUMI	25	23	2	4	1	2
	kopā	1232	1366	172	190	25	33

2011.gadā 63,5% notikušo nelaimes gadījumu darbā cēlonis (skat. *2.tabulu*) bija darba drošības prasību neievērošana no darbinieku puses, t.sk., darba drošības noteikumu vai instrukciju neievērošana, darba drošības aprīkojuma nepielietošana, pildot darba pienākumus, nepietiekoša uzmanība, darbs alkohola reibumā u.c.

10,8% nelaimes gadījumu darbā cēlonis bija trūkumi darba organizācijā, t.sk., neapmierinoša darbinieku instruēšana un apmācība par darba drošības un veselības aizsardzības jautājumiem, nepietiekoša kontrole par darba drošības prasību ievērošanu un neapmierinoša darba vietas

izveidošana un darba telpu uzturēšana.

2. tabula

Nelaiemes gadījumu sadalījums pēc nelaiemes gadījumu cēloņiem

	Nelaiemes gadījumu cēloņi	Kopā		Tajā skaitā			
				Smagi		Letāli	
		2010	2011	2010	2011	2010	2011
1	Neapmierinoši apstākļi darba vietā	101	126	32	42	4	7
2	Nedroša cilvēka rīcība (rīcība/cilvēks)	981	1036	139	138	16	26
3	Darba organizācija un ar to saistītie trūkumi	162	176	64	75	17	21
4	Ceļu satiksmes noteikumu neievērošana	76	89	11	10	3	1
5	Vardarbība (uzbrukumi)	106	88	0	3	1	1
6	Pārējie	28	117	3	12	2	3
	kopā	1454	1632	249	280	43	59

Analizējot 2011.gadā nelaiemes gadījumos darbā **cietušo profesijas** (skat. 3.tabulu), var secināt, ka visvairāk cietuši vienkāršās profesijas strādnieki (būvniecības, ražošanas un transporta strādnieki), iekārtu un mašīnu operatori un izstrādājumu montieri (pašgājēju mašīnu un iekārtu vadītāji, celšanas mašīnu un iekārtu operatori) un kvalificēti strādnieki un amatnieki (metālapstrādes, mašīnbūves un tām radniecīgu jomu strādnieki).

3. tabula

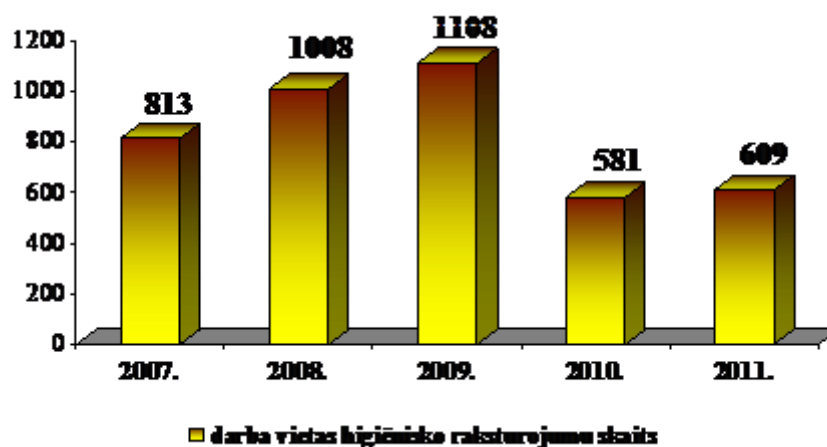
Nelaiemes gadījumos darbā cietušo sadalījums atbilstoši profesiju klasifikatoram

	Profesijas	Kopā		Tajā skaitā			
				Smagi		Letāli	
		2010	2011	2010	2011	2010	2011
01	VADĪTĀJI	15	39	2	7	1	0
02	VECĀKIE SPECIĀLISTI	48	96	3	13	0	0
03	SPECIĀLISTI	56	138	5	17	1	1
04	KALPOTĀJI	34	74	2	5	0	1
05	PAKALPOJUMU UN TIRDZNIECĪBAS DARBINIEKI	104	172	2	10	0	1
06	KVALIFICĒTI LAUKSAIMNIECĪBAS, MEŽSAIMNIECĪBAS UN ZIVSAIMNIECĪBAS DARBINIEKI	7	24	0	4	1	3
07	KVALIFICĒTI STRĀDNIEKI UN AMATNIEKI	207	299	38	52	6	12
08	IEKĀRTU UN MAŠĪNU OPERATORI UN IZSTRĀDĀJUMU MONTIERI	127	235	28	37	5	8
09	VIENKĀRŠĀS PROFESIJAS	164	289	27	45	3	7
1	LIKUMDEVĒJI, VALSTS AMATPERSONAS, IERĒDŅI VADĪTĀJA AMATĀ UN VADĪTĀJI	15	0	3	0	0	0
2	VECĀKIE SPECIĀLISTI	36	0	3	0	0	0
3	SPECIĀLISTI	42	0	6	0	0	0
4	KALPOTĀJI	41	0	6	0	0	0
5	PAKALPOJUMU UN TIRDZNIECĪBAS DARBINIEKI	63	0	5	0	0	0
6	KVALIFICĒTI LAUKSAIMNIECĪBAS UN ZIVSAIMNIECĪBAS DARBINIEKI	16	0	5	0	3	0
7	KVALIFICĒTI STRĀDNIEKI UN AMATNIEKI	81	0	11	0	1	0
8	IEKĀRTU UN MAŠĪNU OPERATORI UN IZSTRĀDĀJUMU MONTIERI	96	0	16	0	4	0
9	VIENKĀRŠĀS PROFESIJAS	80	0	10	0	0	0
	kopā	1232	1366	172	190	25	33

8. Statistikas dati par arodslimībām

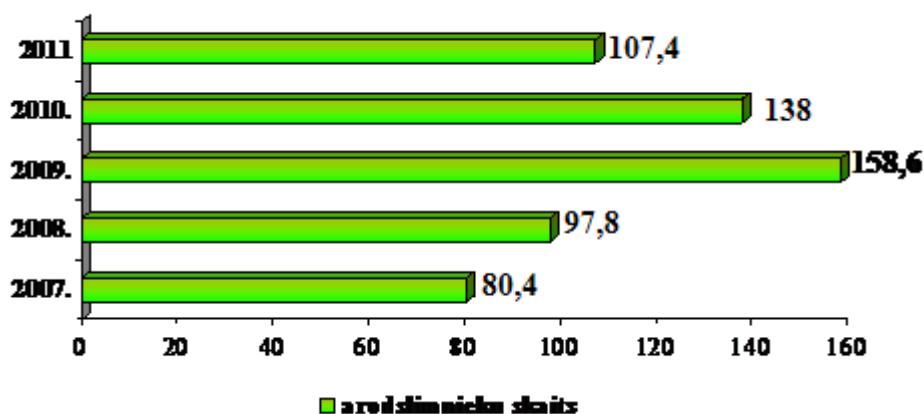
Darba inspekcija piedalās arodslimību gadījumu izmeklēšanā, sagatavojot darba vietas higiēniskos raksturojumus (DVHR), pamatojoties uz Paula Stradiņa Klīniskās universitātes slimnīcas Aroda un radiācijas medicīnas centra ārstu komisijas arodslimībās un arodslimību ārstu pieprasījumiem. Lai sagatavotu DVHR, Darba inspekcija apseko tikai tos uzņēmumus, kur notiek uzņēmējdarbība.

2011.gadā Darba inspekcijas amatpersonas sagatavoja 609 darba vietas higiēniskos raksturojumus (skat. 10.attēlu).

10.attēls: Sagatavoto darba vietas higiēnisko raksturojumu skaita dinamika (2007. – 2011.)

2011.gadā pirmreizēji apstiprināto arodslimnieku skaits uz 100 000 nodarbinātajiem, salīdzinot ar 2010.gadu, ir būtiski samazinājies – par 22,2% (skat. 11.attēlu). Tas skaidrojams ar nodarbināto vēlmi turpināt darba attiecības un atteikšanos no ārstēšanās iespējām, kā rezultātā bieži vien nodarbināto veselības stāvoklis turpina pasliktināties.

11.attēls: Pirmreizēji apstiprināto arodslimnieku skaita dinamika uz 100 000 nodarbinātajiem (2007.-2011.)

Visbiežāk konstatētās arodslimības pirmreizēji apstiprinātajiem arodslimniekiem 2011.gadā, salīdzinot ar 2010.gadu, ir palikušas nemainīgas. Visvairāk konstatētas nervu sistēmas slimības – 42%, ievainojumi, saindēšanās un citas ārējās iedarbības sekas (piemēram, vibrācijas slimība u.c.) – 27% un skeleta – muskuļu – saistaudu sistēmas slimības – 18% (skat. 4.tabulu).

Arodslimību grupas atbilstoši 10. starptautiskajai slimību klasifikācijai (SSK-10)

Kods	Arodslimību grupas	2010	2011
A00-B99	Infekcijas un parazitārās slimības	10	5
C00-D48	Audzēji (ļaudabīgi un pirmsvēža saslimšanas)	4	7
F00-F99	Psihiski un uzvedības traucējumi	4	2
G00-G99	Nervu sistēmas slimības	390	346
H00-H59	Acs un tās palīgorgānu slimības	0	1
H60-H95	Ausu un aizauss paugura slimības	51	24
I00-I99	Asinsrites slimības	5	3
J00-J99	Elpošanas sistēmas slimības	112	55
L00-L99	Ādas un zemādas audu slimības	6	3
M00-M99	Skeleta-muskuļu-saistaudu sistēmas slimības	274	147
R00-R99	Citur neklasificēti simptomi, pazīmes un anomāla klīniska un laboratorijas atrade	1	4
S00-T98	Ievainojumi, saindēšanās un citas ārējas iedarbes sekas	293	225
	kopā	1150	822

Arodslimnieku sadalījums pēc ekonomiskās darbības veidiem
(NACE klasifikators)

	Nozare	2010	2011
A	LAUKSAIMNIECĪBA, MEDNICĪBA UN MEŽSAIMNIECĪBA	60	40
B	IEGUVES RŪPNIECĪBA UN KARJERU IZSTRĀDE	3	7
C	APSTRĀDES RŪPNIECĪBA	367	196
D	ELEKTROENERĢIJA, GĀZES APGĀDE, SILTUMAPGĀDE UN GAISA KONDICIONĒŠANA	15	13
E	ŪDENS APGĀDE; NOTEKŪDEŅU, ATKRITUMU APSAIMNIEKOŠANA UN SANĀCIJA	11	9
F	BŪVNICĪBA	87	62
G	VAIRUMTIRDZNIECĪBA UN MAZUMTIRDZNIECĪBA; AUTOMOBILU UN MOTOCIKLU REMONTS	63	63
H	TRANSPORTS UN UZGLABĀŠANA	181	180
I	IZMITINĀŠANA UN ĒDINĀŠANAS PAKALPOJUMI	32	25
J	INFORMĀCIJAS UN KOMUNIKĀCIJAS PAKALPOJUMI	4	3
K	FINANŠU UN APDROŠINĀŠANAS DARBĪBA	2	2
L	OPERĀCIJAS AR NEKUSTAMO ĪPAŠUMU	16	20
M	PROFESIONĀLIE, ZINĀTNISKIE UN TEHNISKIE PAKALPOJUMI	3	3
N	ADMINISTRATĪVO UN APKALPOJOŠO DIENESTU DARBĪBA	3	0
O	VALSTS PĀRVALDE UN AIZSARDZĪBA; OBLIGĀTĀ SOCIĀLĀ APDROŠINĀŠANA	55	31
P	IZGLĪTĪBA	49	36
Q	VESELĪBA UN SOCIĀLĀ APRŪPE	182	116
R	MĀKSĻA, IZKLAIDE UN ATPŪTA	6	5
S	CITI PAKALPOJUMI	10	11
T	MĀJSAIMNIECĪBU KĀ DARBA DEVĒJU DARBĪBA; PAŠPATĒRIŅU PREČU RAŽOŠANA UN PAKALPOJUMU SNIEGŠANA INDIVIDUĀLAJĀS MĀJSAIMNIECĪBĀS	1	0
	kopā	1150	822

2011.gadā, salīdzinot ar 2010.gadu, nozares, kurās visvairāk apstiprināti pirmreizējie arodslimnieki, ir palikušas nemainīgas (skat. 5.tabulu). Vislielākais pirmreizēji apstiprināto

arodslimnieku skaits ir apstrādes nozarē – 23,8% (196 arodslimnieki), transporta un uzglabāšanas nozarē – 21,9% (180) un veselības un sociālās aprūpes nozarē – 14,1% (116).

6. tabula

Arodslimnieku sadalījums atbilstoši profesiju klasifikatoram

	Profesiju grupas	2010	2011
01	VADĪTĀJI	1	14
02	VECĀKIE SPECIĀLISTI	12	65
03	SPECIĀLISTI	7	79
04	KALPOTĀJI	5	25
05	PAKALPOJUMU UN TIRDZNIECĪBAS DARBINIEKI	18	96
06	KVALIFICĒTI LAUKSAIMNIECĪBAS, MEŽSAIMNIECĪBAS UN ZIVSAIMNIECĪBAS DARBINIEKI	6	7
07	KVALIFICĒTI STRĀDNIEKI UN AMATNIEKI	37	166
08	IEKĀRTU UN MAŠĪNU OPERATORI UN IZSTRĀDĀJUMU MONTIERI	58	255
09	VIENKĀRŠĀS PROFESIJAS	25	112
1	LIKUMDEVĒJI, VALSTS AMATPERSONAS, IERĒDŅI VADĪTĀJA AMATĀ UN VADĪTĀJI	24	0
2	VECĀKIE SPECIĀLISTI	80	0
3	SPECIĀLISTI	120	0
4	KALPOTĀJI	18	1
5	PAKALPOJUMU UN TIRDZNIECĪBAS DARBINIEKI	91	1
6	KVALIFICĒTI LAUKSAIMNIECĪBAS UN ZIVSAIMNIECĪBAS DARBINIEKI	28	0
7	KVALIFICĒTI STRĀDNIEKI UN AMATNIEKI	229	1
8	IEKĀRTU UN MAŠĪNU OPERATORI UN IZSTRĀDĀJUMU MONTIERI	311	0
9	VIENKĀRŠĀS PROFESIJAS	80	0
	kopā	1150	822

Direktors

Renārs Lūsis